

„... Istnieje ponad 200 jednostek badawczo-rozwojowych (JBR-ów), ale – nie mamy złudzeń – nie wszystkie one zasługują na to miano. Są wśród nich jednostki znakomite (jak choćby Państwowy Instytut Geologiczny...”

(Rozmowa z prof. dr hab. Michałem Kleiberem, ministrem nauki i przewodniczącym KBN; Polityka Nr 11 z 16 marca 2002 r.)

45 LAT TEMU INSTYTUT ODKRYŁ NAJWIĘKSZE W EUROPIE ZŁOŻA MIEDZI

Pionierskie czasy wspomina dr Andrzej Rydzewski, współpracownik Jana Wyżykowskiego

W 1939 roku wybitny geolog niemiecki, Otto Eisentraut postawił tezę, na podstawie trzech wierceń w rejonie Wrocławia-Praczy, Muchoboru i Krajkowa, że nie ma złóż rud miedzi po północno-wschodniej części bloku przedsudeckiego. Podobne stanowisko w tej sprawie zajęli A. Neuhaus i G. Richter.

Kiedy więc na początku lat pięćdziesiątych Jan Wyżykowski rozpoczął na tym obszarze poszukiwania w ramach prac Państwowego Instytutu Geologicznego, musiał przede wszystkim przełamywać ponemieckie przekonania i opinie. Ostatecznie w Państwowym Instytucie Geologicznym wykrył się program poszukiwań złóż rud miedzi na północ od złóż Starego Zagłębia Miedziowego i na NE od Wrocławia. Konieczność realizacji badań w tym rejonie popierali również Józef Zwierzycki, Roman Krajewski i Adam Tokarski.

Po roku 1953 Jan Wyżykowski zaprojektował szczegółowe badania wzdłuż nowo wykonanego profilu sejsmicznego Bolesławiec-Głogów. W 1955 r. uruchomiono tam wiercenia poszukiwawcze: Gromadka IG 1, Ruszowice IG 1 (na obszarze dzisiejszego złoża) oraz Gaiki IG 1. Początek prac był jednak trudny, gdyż z powodu awarii nie osiągnięto w tych otworach spągu cechsztynu, co wzmocniło krytykę całych poszukiwań.

Dziś trudno w to uwierzyć, ale w przełamaniu opinii sceptyków pomogła Janowi Wyżykowskiemu Uchwała Rządu nr 1018/55 z dnia 17 grudnia 1955 roku, zobowiązująca Państwowy Instytut Geologiczny do odkrycia złóż miedzi dla potrzeb gospodarki krajowej. Pozwoliło to uzyskać odpowiedni metraż wierceń i rozpocząć, planowane

*J. Wyżykowski przy pracy na otworze Lubin IG-1
1957 rok*

wcześniej, kolejne otwory: Sierszowice IG 1, Lubin IG 1, Koźlice IG 1 i Dzikowo IG 1.

Po raz pierwszy rudę miedzi nawiercono w dniu 23 marca 1957 r. (otwór Sierszowice IG 1, nazwany w pracach dokumentacyjnych S-1, na głęb. 655,95 – 658,70 m.). Pomimo tego odkrycia nadal nie wierzono w możliwość występowania ekonomicznych koncentracji mineralizacji miedziowej w strefie przedsudeckiej. Pamiętam stres towarzyszący temu zdarzeniu. Dopiero po miesiącu badania geologiczno-petrograficzne zostały potwierdzone przez analizy chemiczne. W sierpniu 1957 r. dotarliśmy do poziomu miedzionośnego także w Lubinie, w otworze S-19, na głęb. 601,20-603,50 m. Dopiero wtedy okazało

się, że obszar perspektywiczny rozciąga się na długości aż 22 km (Sierszowice–Lubin).

Oprócz Jana Wyżykowskiego i jego współpracowników mało kto wierzył, że złoża może być aż tak rozległe. Kontynuowanie prac wymagało jeszcze i wtedy przełamywania wielu negatywnych opinii, gdyż głębokość zalegania rudy wydawała się wielu ważnym osobom za duża dla ich ewentualnego wykorzystania.

Życie naszej grupy poszukiwawczej było w tym okresie bardzo intensywne. Pracowało się niezależnie od czasu normowanego. Praca w terenie była ciężka i bardzo trudna. W ciągu dwóch lat wykonaliśmy 24 wiercenia, wraz z ich obsługą, pełnym opisem i oprobowaniem. Wiele prób wiozło się na własnych plecach do Warszawy. Jan Wyżykowski czasami dostawał z Instytutu starą, wysłużoną „warszawę”, ale stan techniczny jej był opłakany. Raz posłaliśmy pieszko,

nie czekając na koniec jej reperacji licząc, że po naprawie kierowca nas dogoni. Wtedy szliśmy od Żukowa, aż pod sam Głogów (około 15 km) i był to jedyny nasz, jaki pamiętam, luźny czas w terenie.

Szliśmy z Janem nucąc walce Straussa. Śpiewał pięknym tenorem. Kształcił głos w Krakowie u prof. Bronisława Romaniszyna, znanego nauczyciela wielu wybitnych solistów operowych (a także wielce zasłużonego działacza Polskiego Związku Wędkarskiego i fachowca od połowów muchowych w rzekach podkarpackich!).

Choć współpracowników Jan Wyżykowski traktował po przyjacielsku, był z nimi na "Ty", to w pracy mówiono do niego „Szefie”, bo z szacunku do niego nie wypadało inaczej. Jego rękopisy mają liczne przekreślenia i ślady wielokrotnych przeredagowań. Miał bardzo bogaty język. Pisał zbyt kwieciste, jak na naukowca. W seminarium duchownym, do którego uczęszczał, uczył się przecież łaciny i greki. Budował długie zdania i styl ten nie nadawał się do sprawozdań; stąd czynił liczne poprawki.

Wizyta w miejscu otworu Sieroszowice IG 1 (S-1)
Od lewej: N. Lelicka, S. Wyżykowski, K. Wyżykowska,
A. Rydzewski

Teza o ciągłości mineralizacji w obszarze między Lubinem a Sieroszowicami, postawiona na podstawie otworów Sieroszowice IG-1 i Lubin IG-1, została potwierdzona w pierwszej dokumentacji złoża, przedłożonej 4 kwietnia 1959 r. Na obszarze 175 km² udokumentowano 1 364 mln ton rudy, zawierających 19 339 tys. ton metalu. Sukces ten postawił nasz kraj w rzędzie światowych potentatów miedzi.

Samo udokumentowanie odkrycia było ważnym wydarzeniem, ale jeszcze ważniejszym było potwierdzenie, że odkryte złożo może być eksploatowane, a ruda przetwarzana hutniczo. Taka też decyzja została podjęta. Po 5 latach od zatwierdzenia naszej dokumentacji górnicy wydobyli pierwsze tony rudy. Dopiero to dawało miarę pełnego sukcesu i pamiętam satysfakcję z tego powodu, chociaż pracowaliśmy już „do przodu” realizując kolejny program badań Jana Wyżykowskiego zatwierdzony w 1964 roku.

Z okazji 45-lecia odwiercenia otworu Sieroszowice IG 1, w dniach 22-23 marca br. w siedzibie KGHM Polska Miedź S.A. odbyło się seminarium geologiczne. Instytut reprezentowali: dyrektor M. Graniczny, S. Oszczepalski, S. Przeniosło oraz A. Rydzewski. Seminarium poprzedziła górnicza uroczystość złożenia kwiatów pod pomnikiem Odkrywcy w Lubinie. Podczas seminarium referat o lokalnościowy wygłosił A. Rydzewski. Prezes KGHM Polska Miedź S.A., Stanisław Speczik, udekorował wielu geologów odznakami „Zasłużony dla KGHM Polska Miedź S.A.”, a nasz Kolega, Andrzej Rydzewski, otrzymał Złotą Odznakę „Zasłużony dla Polskiej Geologii” oraz Odznakę „Zasłużony dla Ziemi Lubinińskiej”.

Bardzo cieszymy się z Jubileuszu i gratulujemy Koledze Andrzejowi.

REDAKCJA

Ocena parametryczna Instytutu 2001

Uwagi i wnioski (3)

7. OCENA OGÓLNA JEDNOSTKI

Ocenie podlegała pozycja i aktywność naukowa jednostki. Na podstawie tej oceny Zespół mógł przyznać jednostce do 20% sumy ocen wyników przedstawionych w grupach od 1 do 6. Przy ocenie ogólnej jednostki brano pod uwagę m.in.: pozycję międzynarodową i krajową jednostki, uprawnienia do nadawania stopni naukowych, udział w międzynarodowych programach badawczych, organizowanie konferencji naukowych, krajowych i międzynarodowych, opracowywanie projektów przepisów, procedur, norm i standardów, tworzenie i utrzymanie naukowych baz i banków danych o znaczeniu ogólnopolskim, prowadzenie muzeów, kolekcji itp. Istotna była również aktywność w pozyskiwaniu środków budżetowych i pozabudżetowych, przestrzeganie zasad etyki w nauce i ocena (pozycja w rankingu) organu nadzorującego jednostkę.

Uwagi i wnioski

a/ W Instytucie brakuje wielu informacji niezbędnych do zilustrowania zarówno pozycji Instytutu na forum kra-

jowym i międzynarodowym, jak i rozmaitych form jego aktywności. Dlatego należy zorganizować systematyczne gromadzenie danych dotyczących następujących spraw:

- i. Recenzje wydawnictw instytutowych: należy systematycznie inicjować publikowanie recenzji wydawnictw instytutowych w polskich i zagranicznych czasopismach naukowych i profesjonalnych, a także w przeglądach dużych domów wydawniczych. Odbitki recenzji należy gromadzić i przechowywać.
- ii. Procedury, przepisy, normy i standardy: należy zbierać udokumentowane informacje o udziale pracowników Instytutu w opracowywaniu wymienionych typów dokumentów.
- iii. Krajowe i międzynarodowe kongresy, seminaria, konferencje naukowe, prezentacje i warsztaty organizowane/współorganizowane przez PIG: należy zbierać informacje, cyrkularze i zawiadomienia, a także wykazy referatów i posterów prezentowanych przez instytutowych pracowników.
- iv. Członkostwo pracowników PIG w krajowych organizacjach naukowych i ciałach doradczych, a także w międzynarodowych organizacjach naukowych

i profesjonalnych - należy zbierać dane i przechowywać.

- v. Aktywność w pozyskiwaniu środków na badania naukowe i prace rozwojowe: należy przechowywać informacje o staraniach Instytutu o zlecenia, o udziale w przetargach itp. Do informacji tych należą również udokumentowane dane o uczestnictwie w wystawach, targach, o kontaktach z mediami, wyścinki prasowe itp., w tym także o wykorzystaniu Internetu.

PODSUMOWANIE

Kończona w tym miejscu, dwuczęściowa prezentacja podstawowych elementów oceny parametrycznej jednostek

badawczych, dokonana przez KBN na przełomie lat 2001-2002, miała na celu zwrócenie uwagi na działania istotne z punktu widzenia Komitetu. Pozycja w KBN-owskim rankingu jednostek badawczych ma dla Instytutu istotne znaczenie zarówno z powodów finansowych, jak i prestiżowych. Od samego początku nowego okresu sprawozdawczego należy zatem poważnie wziąć pod uwagę oczekiwania KBN przy podejmowaniu i realizacji tematyki badawczej, a także systematycznie gromadzić informacje niezbędne przy przygotowywaniu materiałów do następnej oceny.

M. Podemski

Wizyta ministra Michała Kleibera w Instytucie

W dniu 11.01. 2002 r. Instytut w Warszawie odwiedził prof. Michał Kleiber, Minister Nauki, Przewodniczący Komitetu Badań Naukowych. Gość powitany został w holu Muzeum Geologicznego przez p.o. Dyrektora Naczelnego, M. Stacewicz, wicedyrektorów: M. Granicznego i W. Mizerskiego, Przewodniczącą Rady Naukowej PIG, K. Jaworowską oraz B. Żbikowską.

Tradycyjnie, zwiedzanie Instytutu rozpoczęło od zapoznania Gościa z historią Instytutu i gmachu Muzeum. Przedstawił ją K. Jaworowski, a po wybranych ekspozycjach (*Historia Polski w kamieniu pisana, Skamieniały świat, Model jaskini*) oprowadził gościa W. Mizerski. Zwiedzono także podziemną część Muzeum tj. jego nowe pomieszczenia, mające pełnić rolę archiwum zbiorów muzealnych.

W dalszej części wizyty Gość odwiedził Pracownię Komputerowej Wizualizacji Kartograficznej, w której problematykę związaną z programem komputeryzacji map geologicznych przedstawili kierownik Zakładu Kartografii Geologicznej, L. Marks, oraz kierownik Pracowni, W. Gogołek. Omówiono pokrótce poszczególne etapy tworzenia SMGP oraz aktualny stan jej realizacji.

Z zagadnieniami z zakresu hydrogeologii, w tym z realizacją Mapy Hydrogeologicznej Polski 1:50 000 oraz z monitoringiem i ochroną wód podziemnych, zapoznał ministra M. Kleibera zespół pracowników Zakładu Hydrogeologii i Geologii Inżynierskiej. Pokaz zorganizowany w Pracowni Kartografii Hydrogeologicznej umożliwił również przedstawienie zakresu badań wynikających z pełnienia przez Instytut roli państwowej służby hydrogeologicznej.

Minister M. Kleiber odwiedził również Centralne Laboratorium Chemiczne PIG. Kierownik CLCh, P. Paślawski, omówił techniki analityczne stosowane przez Laboratorium przy oznaczaniu składników nieorganicznych i związków organicznych. Zwiedzając pomieszczenia Pracowni Metod Chemicznych, Metod Instrumentalnych oraz Chromatografii zaprezentowano profesjonalny sprzęt analityczny wiodących światowych producentów.

Wizytę w Centralnym Archiwum Geologicznym rozpoczęła prezentacja Centralnej Bazy Danych Geologicznych. Przedstawiono zasoby bazy w poszczególnych podsystemach oraz jej możliwości w efektywnym wyszukiwaniu danych na różnym poziomie szczegółowości. Z kolei rolę Centralnego Archiwum Geologicznego w gromadzeniu i udostępnianiu materiałów geologicznych zaprezentował Dyrektor M. Graniczny. W pomieszczeniach Archiwum Map i Materiałów Geologicznych omówiono zasoby Archiwum oraz określone przez Ministra Skarbu Państwa zasady udostępniania informacji geologicznych.

Minister M. Kleiber wyraził duże zainteresowanie naszą działalnością i wysoko ocenił poziom zaprezentowanych zespołów oraz ich prac.

A. Bagińska

*Wizyta Ministra w Muzeum
od lewej: M. Stacewicz, M. Kleiber,
K. Jaworowski i W. Mizerski*

Minister M. Kleiber w Archiwum Map CAG

Procedury wyboru nowego Dyrektora Naczelnego Państwowego Instytutu Geologicznego zmierzają ku końcowi

W dniu 2 marca br. odbyła się druga faza konkursu na funkcję Dyrektora Naczelnego Instytutu. Komisja Konkursowa, w drodze tajnego głosowania, uznała za przydatnego do pełnienia tej funkcji

prof. dr hab. Leszka Marksa.

Następnie jednomyślnie wybrała prof. L. Marksa jako kandydata na Dyrektora Naczelnego PIG i przedłożyła tę kandydaturę Ministrowi Środowiska

Minister Środowiska Stanisław Żelichowski pismem z dnia 8 marca br. zwrócił się do Przewodniczącego Rady Naukowej PIG, prof. Krzysztofa Jaworowskiego z prośbą o zaopiniowanie przez Radę kandydatury prof. L. Marksa.

Teraz czekamy na opinię Rady!

M.P.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
KALENDARIUM																													
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30

Ważniejsze wydarzenia lutego 2002 r.

29.01-3.02. Podczas pobytu w Komisji Europejskiej w Brukseli, M. Podemski złożył wniosek konkursowy o dofinansowanie instytutowego Centrum Doskonałości – REA.

30.01-3.02. W Paryżu odbyło się kolejna sesja plenarna Zgromadzenia Ogólnego Komisji Mapy Geologicznej Świata (CCGM-CGMW). Instytut reprezentował K. Jaworowski, który przedstawił *Mapę Geologiczną Polski bez utworów kenozoiku* w skali 1:1 000 000.

5-18.02. W Instytucie w Warszawie przebywał dr V. Katinas z Litewskiego Instytutu Geologicznego w Wilnie, który współpracuje z J. Nawrockim w projekcie celowym *Paleozoiczna Akrecja Polski*.

11-13.02. Dr I. E. Pavlovskaya z Instytutu Nauk Geologicznych Narodowej Akademii Nauk Białorusi w Mińsku przebywała w Instytucie w Warszawie w ramach współpracy przygranicznej polsko-białoruskiej dotyczącej badań utworów czwartorzędowych.

11-14.02. M. Sikorska-Jaworowska przebywała na Uniwersytecie w Brnie (Czechy), gdzie przekonsultowała nowe możliwości wykorzystania metody katodoluminescencyjnej.

14-16.02. W Walencji, w Hiszpanii odbyła się konferencja *3rd Meeting on Taphonomy and Fossilisation*. Uczestniczył w niej A. Szydło (OK), który przedstawił poster *Tithonian foraminiferal assemblages from the Silesian (Cieszyn) Basin in the Polish Outer Carpathians*.

18.02. Prezes Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Jan Witold Pietrewicz, złożył wizytę w Instytucie w Warszawie. Podczas pobytu szczególną uwagę zwrócił na badania poświęcone ochronie środowiska abiotycznego w Polsce.

**WESOŁYCH, SPOKOJNYCH,
RODZINNYCH ŚWIĄT
WIELKANOCNYCH**

**Życzy REDAKCJA
WIADOMOŚCI**